

Kraljica smeha ***Comedy Queen*** **12+**

avtorici

Majda Mramor,
Barbara Kelbl

Kinodvor. Mestni kino.
www.kinodvor.org

Kazalo

Uvodna beseda	3
O filmu	4
Filmografski podatki	4
Vsebina	4
O avtorici	6
Kritike	7
Majda Mramor: razmislek o filmu za pedagoge	8
Eros – tanatos	8
Žalovanje	8
Samomor	9
Duševne bolezni	9
Čustva	9
Predlogi za pogovore z učenci o temah, povezanih s smrtjo in žalovanjem	10
Izhodišča za pogovor o drugih temah v filmu	12
Liki v filmu in odnosi	12
Komedija in stand-up	14
Boštjan Gorenc Pižama: Kako postati komik?	15
Primerjava filma in knjige	15
Dodatne dejavnosti	17

Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva za filmskovzgojne namene. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb. Gradivo je oblikovano kot pomoč staršem ali strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Za vse druge uporabe nam pošljite pisno prošnjo na solski@kinodvor.org.

Kolofon | **Kraljica smeha** • Gradivo za učitelje in starše • *Avtorici*: Majda Mramor, Barbara Kelbl • *Uredila*: Barbara Kelbl • *Jezikovni pregled*: Mojca Hudolin • *Slikovno gradivo*: Fivia – Vojnik, arhiv Kinodvora • *Izdal v elektronski obliki*: Javni zavod Kinodvor, 2022, zanj: Metka Dariš.

Uvodna beseda

Film **Kraljica smeha** prepleta žalost in smeh v zgodbo o odraščanju in življenjski odpornosti. Glavna junakinja filma je trinajstletna Sasha, ki je pred kratkim izgubila mamo. Sasha zato naredi seznam stvari, ki jih mora početi, da je ne bi premagala depresija, kakor je njeno mamo. Med drugim mora postati kraljica smeha in nasmejati svojega očeta. Režiserka Sanna Lenken, ki je že v filmu **Moja sestra suhica** pokazala, da zna občutljive in težke teme preplesti z nežnostjo in humorjem, zlasti pa z veliko občutka za to, kako svet čutijo mladi, se je tokrat pri ustvarjanju naslonila na knjigo pisateljice in psihologinje Jenny Jägerfeld *Kraljica smeha*, ki je prevedena tudi v slovenščino.

Film je priložnost, da z učenci spregovorimo o občutkih žalosti in jeze, o duševnih boleznih, smrti in žalovanju. Ali kot pravi avtorica knjige: *»Ni nevarno to, da si žalosten, jezen ali zaskrbljen, temveč je nevarnost prej v tem, da si s temi težkimi mislimi in občutki sam.«*

In čeprav se to zdi zahtevno, je ravno pogovor ob filmu lahko priložnost za marsikaterega učenca in dijaka, da se sooči s svojo žalostjo, žalovanjem, skrbmi – ali da se z empatijo in pogovorom ozre v filmske like in svet. V pomoč pri vodenju pogovorov o teh temah so vam izhodišča za pogovor, ki jih je za ta film pripravila Majda Mramor, družinska terapevtka in specialistka klinične psihologije z dolgoletnimi izkušnjami na področju duševnega zdravja otrok in njihovih družin.

Film premišljeno načena tudi tematike spreminjanja prijateljskih odnosov v odraščanju, medvrstniških konfliktov, odnosov v družini in šoli, izražanja čustev, stigme in sprejemanja psihološke pomoči, pa tudi te čudne mešanice smeha in solz, teme in svetlobe, drame in komedije, ki ji pravimo življenje. *»Dober stand-up mora govoriti tudi o bednem v tvojem življenju. Nihče ne želi poslušati zgodbo o uspešnih ljudeh,«* je nasvet, ki ga za svoj prvi stand-up dobi Sasha.

Po ogledu filma lahko spregovorimo tudi o komediji kot žanru, ki se loteva človeških slabosti in bolečin, tako da jih spreobrača v smeh. Pa tudi o stand-upu kot sodobni, privlačni formi, ki ji sledijo številni mladi, če ne drugod – na spletu. Pri slednjem nam je lahko v pomoč nagovor Boštjana Gorenca Pižame o tem, kako postati stand-up komik, komičarka, ki ga je avtor pripravil prav za dejavnosti ob ogledu tega filma. Za učence predmeta filmska vzgoja in mlade, ki jih film zanima boljše, pa smo dodali tudi poglavje o primerjavi filmskega in literarnega pripovedovanja.

O filmu

Filmografski podatki **slovenski in izvirni naslov** Kraljica smeha / Comedy Queen
država in leto produkcije Švedska, 2021
jezik v švedščini s slovenskimi podnapisi
tehnični podatki DCP, barvni, 94 minut

režija Sanna Lenken / **scenarij** Linn Gottfridsson **po romanu** Jenny Jägerfeld
/ fotografija Simon Pramsten / **montaža** Andreas Nilsson / **igrajo** Sigrid Johnson, Oscar Töringe, Ellen Taure, Adam Daho producentki Anna Anthony, Rebecka Lafrenz / **distribucija** FIVIA – Vojnik

festivali, nagrade Kristalni medved za najboljši film, Berlinale – Generation 2022, nagrada za najboljšo igralko BUFF nordic star – Malmö 2022

Vsebina Sasha si tik pred trinajstim rojstnim dnevom naredi Seznam za preživetje:
1. točka: Postrizi si vse lase.
2. točka: Ne beri knjig.
3. točka: Nikoli ne skrbi za kaj živega.
4. točka: Postani kraljica smeha!

Lase si mora postriči, ker vsi pravijo, da je podobna mami. Knjig (in učbenikov!) ne bo brala, ker je mama vedno brala in zato ni bila prav nič srečnejša. Nikoli ne bo skrbela za nikogar, ker je mama poskušala skrbeti zanjo, pa se ni dobro končalo. In komedijantka mora postati, da spet nasmeje očeta, ki se, odkar si je mama vzela življenje, ne smeje več, ampak le joka, ko misli, da Sasha ne sliši.

Sasha je duhovita, odločna deklica, ki načrtuje, kako se bo na svoj način soočila z mamino smrtjo. Ne bo dovolila, da bi jo premagala žalost in strah, kot sta mamino. Tudi sam film se začne s prizori Sashe, ki si ogleduje posnetke stand-up komedijantov na spletu. Le kako jim uspe, da so tako duhoviti in da nasmejejo občinstvo? Se lahko tega naučiš ali se s tem rodiš? Sashin oče je zmeden, ker hčerka ne žaluje na način, kot bi pričakoval. Želi si, da bi se na pogovoru pri psihologinji odprla in razkrila svoja čustva; pravi ji, da se psihološke pomoči ne sme sramovati. Sasha pa raje izbira svoje načine. Pri tem ji je v pomoč dolgoletna prijateljica Marta, čeprav niti ona ne ve, kaj si je Sasha zadala in zakaj.

Prva naloga je najlažja. Marta ji bo z očetovim brivnikom obrila lase. Ups, po prvih odrezanih šopih las brivnik preneha delovati. Še več, oče se predčasno vrne iz službe. Potrebna je pomoč frizerja, a prva naloga je vseeno opravljena. Sošolci se na Sashino novo podobo odzovejo zelo različno, sošolka Tyra jo ima tako ali tako za čudakinjo in komaj skriva žaljive opazke.

Druga naloga je težja. Doma ima Sasha kupe in kupe knjig, vedno je rada brala. Kam z njimi? Še večja ovira je učiteljica, ki kar noče razumeti, da je YouTube enako dober vir podatkov kot šolski učbeniki! Ampak Sasha je odločena.

Pri tretji nalogi je še težje. Sasha ima to jutro trinajsti rojstni dan; oče, stric Ossie in babica jo presenetijo z darilom – v mali škatlici je fotografija najbolj možno prisrčnega psička. Že odkar ve zase, si želi psa, zanj je prosila vsak rojstni dan, vsako novo leto! Sasha se razveseli in razneži – ampak, pozor: ne sme skrbeti za nič živega. Darilo mora zavrnuti! V njej se kuha jeza, ki je odrasli ne razumejo, še sama jo komaj zadržuje. Tako kot solze, ki jih noče spustiti izpod vek. Z ihto odnese ven mamin stol in njen krožnik, ki so ga postavili na mizo, kot da bi bila mama še tu. »Misliš, da veš, kaj potrebujem, ampak ničesar ne razumeš!« zabrusi očetu.

Odnosi se zapletejo tudi v šoli. Sasha je v zvezek, ki ji ga je podarila Marta, začela pisati prve šale, ki jih kot bodoča komedijantka potrebuje. Med uro geografije zbere pogum in se odloči, da bo namesto govornega nastopa o zemeljski skorji sošolce presenetila s stand-up nastopom. Toda šalam se nihče ne smeji! Naloga postati kraljica smeha bo težka.

Ponovni obisk pri psihologinji z očetom se konča klavrno. Očetu se zdi pomembno, da bi Sasha govorila o težkih stvareh, ni ji treba dokazovati, da je srečna in normalna. Ampak Sasha mu nasprotuje. Tudi odnos z Marto se zapleta. Vedno je tako umirjena in prijazna, ampak zdaj se Sashi kar naenkrat zazdi dolgočasna. V jezi ji to tudi zabrusi in Marta v joku pobegne, Sasha pa odide z Johnom, fantom, ki ga je spoznala pred kratkim, ko je šprical šolo. Skupaj večkrat pohajkujeta po parku; Sashi se zdi zabaven, je bolj drzen in smeje se njenim šalam.

Odrešilno bilko ji priskrbi stric Ossie. Dela v klubu, v katerem so stand-up nastopi, in Sasho seznanji z eno od nastopajočih komedijantk. Ta ji da kopicico nasvetov: nihče noče poslušati šal o uspešnih ljudeh. Hočejo slišati, kako gre vse k vragu. Pripravi naj si seznam vseh slabih stvari, ki so se ji zgodile. Sasha ji pove, da ji je umrla mama, in zdaj je grozno nerodno komedijantki. Ampak potem se zgodi najboljša: čez nekaj tednov bo imela komedijantka nastop v tem klubu, in če je Sasha pripravljena, ji odstopi 3 minute na odru. Sasha je presrečna! Lahko bo uresničila tudi svojo zadnjo nalogo.

Po nekaj zapletih (med katerimi je precej nasilen Sashin izbruh na neskončno žaljive sošolkine pripombe), pa tudi drugih vzponih in padcih gre zdaj zares. Sasha je pripravljena na svoj prvi pravi nastop. Stric uspe v bar pripeljati babico in očeta, ki ničesar ne slutita. Bo Sasha uspela nasmejati občinstvo? In predvsem – bo uspela nasmejati očeta? Ljudje se smejejo. In tudi oče se nasmehne. In smeje. Smeje se tudi Marta, ki se je nepričakovano pojavila na nastopu. Zamere so izpuhtele, lepo jim je in radi se imajo. In zdaj Sasho premaga jok. Steče ven in oče steče za njo. »Pogrešam mamo,« pravi. »Jaz tudi. Tako zelo jo pogrešam.«

Naloge so opravljene. Zjutraj je nov dan. Sasha se z očetom odpravi po psička – vseeno se je odločila, da ga vzameta. Skupaj pojeta pesem. Obiščeta mamin grob. Z Marto imata YouTube kanal za ljubitelje bendža (in 147 ogledov). Tekata s psom, ki je kot dlakasta kepica. Gredo na morje. Življenje teče dalje. In žalovanje tudi. Filma pa je konec.

O avtorici Sanna Lenken (1978) je švedska režiserka in scenaristka, ki smo jo pri nas spoznali že ob sijajnem filmu **Moja sestra suhica** (2015). Filmsko režijo je študirala na nacionalni šoli za film v Stockholmu. Po delu v gledališču je že v času študija posnela več kratkih filmov, z dvema (**Valborg** in **Travemünde Trelleborg**) se je predstavila na filmskem festivalu v Stockholmu in prejela več nagrad na drugih mednarodnih festivalih. Po diplomu je za švedsko televizijo režirala mladinsko serijo **Dubbelliv**, ki je bila nominirana za najboljšo dramsko serijo na nordijskem otroškem festivalu in mednarodnem otroškem filmskem festivalu v Chicagu. Njen kratki film **Äta lunch** (2013) je bil premierno prikazan v tekmovalnem programu na mednarodnem filmskem festivalu v Göteborgu, sledili sta še projekciji na festivalih v Berlinu in Tribeci.

Njen celovečerni prvenec **Moja sestra suhica** (Min lilla syster) je doživel mednarodno premiero na Berlinalu in prejel kristalnega medveda za najboljši film v mladinski sekciji Generation, zatem pa še vrsto svetovnih nagrad. Režiserka in glavna igralka sta nas obiskali tudi na premieri v Kinodvoru. Njen drugi celovečerec, **Kraljica smeha** (Comedy Queen), je po svetovni premieri na Berlinalu tam prav tako prejel kristalnega medveda za najboljši film. Ob celovečercih je v zadnjih letih posnela še dve televizijski seriji in srednjemetražni film **Nattbarn** (Nightchild).

Film je posnet po istoimenski knjigi Jenny Jägerfeld, ki sodi med najvidnejše švedske pisateljice in je za svoja dela prejela številne nagrade, tudi nagrado Astrid Lindgren. Več njenih knjig, med njimi *Kraljica smeha*, je prevedenih v slovenščino. Več o avtorici knjige najdete na spletni strani Založbe Zala ([povezava](#)).

Kritike »**Kraljica smeha** izriše svetleč portret 13-letnega dekleta, ki po tragediji nenadoma preide v adolescenco in se odloči, da bo vzela svojo usodo v lastne roke. Če se zdi izhodišče nekoliko delikatno, je film vseeno smešen in nežen ter nosi optimistično sporočilo. Temo zastavi pogumno in neposredno – samooblikovanje v odsotnosti staršev – ter jo obravnava z veliko humorja in tankočutnosti. Iskanje ravnovesja med dramo in komedijo je vedno tvegano, a v tem filmu izjemno uspešno.«

- iz gradiva Les Films du Préau: *Fiche enseignant collègue / lycée*

»Ni samo Sasha tista, ki uporablja humor kot zdravilo za očetovo žalost – ta sestavina je tudi podlaga celotnega filma, ki resno temo posreduje na ciljni skupini primeren način.«

- Ulrike Seyffarth, Internationale Münchner Filmwochen GmbH

Majda Mramor: razmislek o filmu za pedagoge

Tale citat Jenny Jägerfeld, avtorice knjižne predloge *Kraljica smeha*, naj nas vse, ki delamo z mladimi in zanje, opogumi, da se lotimo takih pogovorov na odprt, osebni in iskren način.

»Obstajajo stvari, za katere številni menijo, da je tako težko govoriti o njih, da potem raje molčijo.

Samomor je ena takih tem. Duševne bolezni spet druga.

Zelo močno si želim, da ne bi bilo tako.

Kot psihologinja menim, da ni nevarno biti žalosten, jezen ali zaskrbljen, temveč je nevarnost prej v tem, da SI S TEMI TEŽKIMI MISLIMI IN OBČUTKI SAM. Kajti takrat morda misliš, da tvojih težav ni mogoče rešiti, da se boš vedno slabo počutil in da si sam na svetu. Takrat se morda ne znaš opomniti, da se stvari spremenijo, da se boš v resnici lahko znova smehljal, čeprav se v tistem hipu ne zdi ravno tako ...«

- Jenny Jägerfeld

Eros – tanatos Življenje teče. Od rojstva do smrti. Smrti se bojimo – kaj naredimo, da nas strah ne ohromi? Vsak dan iščemo stvari, dogodke, ljudi, ki nas izpolnjujejo. Minljivost življenja in tiho zavedanje o tem nas spodbujata, da iščemo zase in za druge lepe stvari, da cenimo ljubezen, da se upiramo sovraštvu, da se učimo odpuščati. Da razmišljamo, kaj je v življenju bistveno, res smiselno.

Žalovanje Je proces, s katerim si opomoremo po izgubi – smrti – nam pomembnega človeka. Zaplete se, kadar si ne dovolimo žalovati in težkim občutkom ne znamo dati mesta, jih tlačimo.

Včasih je veljalo prepričanje, da je dobro in prav, če žalujoče pustimo v miru. Tudi s črnino v oblačilih so ljudje kazali, da žalujejo, in se tako nekako izločali iz običajnih, čeprav tako potrebnih odnosov z ljudmi. Res je, da smo ljudje v stiski, nelagodju, ko se srečamo z žalujočimi. Ko pa to stisko premagamo in pristopimo k žalostnemu človeku, smo nagrajeni tudi mi, ker začutimo, kako prav smo ravnali.

Žalujoči ne sme ostati sam. Njegovih občutij mu ne moremo odvzeti, s svojo prisotnostjo pa mu prinesemo vsaj malo varne povezanosti, tega temeljnega občutka, ki je za nas ljudi pomemben enako kot kruh in voda.

Kakor smo ljudje enkratni in neponovljivi, so tudi načini žalovanja različni. Nekateri žalujejo dolgo, nekateri krajši čas, tega procesa ni moč posploševati in presojati ali pričakovati, kako se mora po določenem času končati. Solze so pomočniki, ki žalost pomagajo odplavljati, res pa je, da marsikdo ob trpljenju zaradi težke izgube svojca dolgo ne more jokati.

Ko se srečujemo z žalujočimi, smo previdni z besedami, kar izogibamo se besedi smrt. Naša previdnost pa ne pomaga žalujočemu, ki je na poti, da končno sprejme resnico o nepovrnjivi izgubi. Mlajši otroci, ki so jim rekli, da je npr. njihova babica zaspala, si nato niso upali zaspati – imeli so težave s spanjem, saj so se bali, da bi tudi oni umrli.

Samomor Je posebej težka resnica in močno zareže v svojce in znance človeka, ki je obupal nad življenjem in si sodil sam. Ljudje se bojimo, da bi kdaj tako zelo obupali. Ko o tem izvemo ali se celo tako konča življenje našega bližnjega, smo v posebnem premišljevanju. Zelo rade se prikradejo misli o tem, koliko smo mi krivi, odgovorni za tako odločitev. Občutja krivde so strupena. Hromijo nas, jemljejo nam moč. Če se občutjem krivde pridruži še sram, češ, kaj bodo mislili o nas in naši družini, ali nas bodo izločili, je prav, da gremo po strokovno pomoč.

Duševne bolezni Strah, da bi lahko kdaj izgubili zdravo pamet, da ne bi imeli nadzora nad svojimi dejanji in odločitvami v življenju, se oglašča, kadar srečujemo duševno bolne ljudi. Kar izognili bi se tej temi in resnici: da so namreč duševne bolezni, posebej depresija in anksioznost, vse pogostejše. To seveda narekuje, da o tem govorimo in kot družba s preventivnimi programi ukrepamo. **Kraljica smeha** je odlična možnost, ki se nam ponuja v razmislek. Film zelo avtentično prikaže, kako je videti depresija, ko prikazuje doživljanje Sashe ob njeni mami.

Res je, da je treba mladim razložiti smrt, samomorilnost in duševne motnje na njim primeren način, glede na njihovo starost in razumevanje, vendar jasno in odkrito. In predvsem tako, da bodo vedeli, da lahko dobijo pomoč in da v teh situacijah niso in ne smejo ostati sami.

Čustva V filmu spremljamo vrsto čustvenih doživljanj in vedenj ljudi, ki se znajdejo v težki, a realni življenjski situaciji. Ponujajo nam možnost, da raziskujemo, kakšna čustva nas vodijo in kako se s spremenjenimi vedenji branimo pred strahom, krivdo, žalostjo.

Čustva se učimo prepoznavati skozi vse življenje. Otroci zanje marsikdaj nimajo besed. V filmu so prikazana in razpoznavna.

Predlogi za pogovore z učenci o temah, povezanih s smrtjo in žalovanjem

Sasho srečamo in spoznavamo v filmu kot šolarko in hčerko, ne da bi vedeli, kaj prestaja in s čim se bori. Po drobcih izvemo, kaj se ji je zgodilo, kako se je spopadala s težko novico in izgubo mame.

V filmu vidimo hud čustveni pretres, rečemo mu šok, ko Sashi sporočijo, da je mama umrla. Takrat je sama, poskrbijo pa, da jo hitro najde stric in ostaja z njo v tej hudi bolečini. *(Pogovor o tem, ali so že kdaj doživeli kaj takega tudi sami oz. njihovi bližnji. Opišejo naj tudi prizore iz filma, ko je to prikazano.)*

Sasha sicer sodeluje ob pogrebu, kot ga običajno pripravimo. Vidimo pa, kako to opravi, brez solz, nekako odsotno – kam je potlačila čustva? *(Pogovor o pogrebu, če so ga že doživeli, kako jim je bilo, kaj menijo o tem, da Sasha ni jokala.)*

Nato pa jo srečamo, kako sama išče način za spopad s to kruto realnostjo. Vodi jo strah, da bi se ji zgodilo tako kot mami. Zato si napravi načrt, česa ne bo delala tako kot mama, da ji ne bo podobna. Zastavi pa si tudi cilj, da bo postala stand-up komičarka. To je njen poskus, kako bi pomagala očetu. – Sasha v resnici s to nalogo premaguje svojo žalost, njen proces žalovanja je umaknjen, nekako si ga ne dopusti, ker vanj ne more varno vstopiti. To se zgodi šele, ko oče sam zmore napraviti korak naprej in ji je res lahko v oporo. Sasha si naloži veliko breme in nalogo, da bo poskrbela za očeta. V filmu sicer vidimo očeta, kako se trudi pomagati Sashi, očitno pa je sam v globoki žalosti, kar Sasho dodatno straši. Tudi pomoč drugih odraslih v filmu (stric, babica, učiteljica) Sashi v tem obdobju velikega strahu ne pomaga – verjetno gre za strah, da bi ostala še bolj sama, če bi še oče omagal. *(Pogovor o osnovni potrebi po povezanosti in varnosti, ki naj jo otroci dobijo, da lahko v svojem razvoju napredujejo. Pogovor o tem, kako je družina natančen sistem, kjer so vloge staršev in naloge otrok jasno določene in se ne smejo zamenjevati.)*

Sasha je mamino bolezen opazovala daljši čas. Težko ji je bilo, bila je nemočna, predvsem pa ni razumela, kako se je mama lahko tako spremenila. Nekoč je pomislila, da bi bilo bolje, če bi mama umrla, ta misel pa ji je potem prinašala hudo obremenjujoča občutja krivde – res se je zgodilo tisto, na kar je pomislila, četudi le enkrat ... *(Pogovor o kroničnih bolnikih v družinah, o invalidnih ljudeh – koliko lahko mladi pomagajo in kako. Kako so videli Sashino nemoč, kaj menijo, kako se je počutila, ko je videla mamo jokati?)*

Kadar smo žalostni, težko praznujemo. Tudi Sasha ni zmogla praznovati svojega rojstnega dne tako kot prej, močno je občutila, kako ji manjka mama. *(Pogovor o praznovanjih, kaj mladim največ pomeni; kako razumejo, da je Sasha odklonila darilo.)*

Čustvene obremenitve, slabo vzdušje in strah spremenijo naša vedenja. Otroci imajo za tako spremenjena vedenja vedno razloge – na ta način vsaj malo razbremenijo svojo stisko, predvsem pa opozarjajo odrasle, da je nujno nekaj spremeniti. Sasha je zagnano iskala načine, kako bi postala komičarka, da bi razveseljevala. Ta želja jo je prevzela, in ko se je učila, kako naj nastopa, je uporabljala nenavadna okolja, zato je tudi za vrstnike postala nenavadna.

Njena prijateljica, prava prijateljica Marta, pa je ne zapusti, jo razume, podpira in ji tudi odpusti, ko je do nje nepravilna. *(Pogovor o pravem prijateljstvu, o sočutju do prijateljev, kako ga pokazati, kako to občuti tisti, ki ponudi pomoč; ali se strinjajo, da je Marta prava prijateljica, kje v filmu to opazijo.)*

John je nekaj časa Sashin prijatelj, zanimiv sošolec. Povezuje ju v resnici to, da sta oba v stiski: Johnovi starši se ločujejo, on pa svoje notranje nelagodje in negotovost prazni skozi izzivalno vedenje. Nekaj teh vzorov Sasha porabi za svojo vajo nastopanja. Njun stik pa se prekine, ko se John »igra« s smrtjo – tega Sasha ne prenese. *(Pogovor o tem, s čim si lajšajo notranji nemir, skrbi, stiske; koliko njihovi najbližji opazijo stiske – ali razumejo, če presenetijo z nenavadnim vedenjem.)*

Drugi primer premagovanja stiske in dodatnih naporov je prikazan s Tyro. Žalost rada preskoči v jezo. Sasha je bila resnično besna in ni obvladovala svoje moči, na Tyro je stresala svojo žalost in jezo. *(Pogovor o tem, kako ocenjujejo očetovo odločitev, da se Sasha opraviči; se zdi, da se je Sasha iskreno opravičila? Koliko pomeni površen »oprosti«, kaj menijo o pretepanju, nasilju; koliko jih preseneti prizor, ko Sasha pobesni – ji dajo prav, ali ne?)*

Sasha si lahko ogleda svoja čustva, žalost, pogrešanje mame, potem ko ji oče spet nudi stik, varno povezanost. Ko se srečata in začutita v bolečini, ko lahko obujata spomine, skratka, ko se prenehata izogibati žalovanju – ko to postane dovoljeno. Takrat končno joka tudi Sasha. »Solze so očiščevalne!« pove, sprejme kužka, z očetom se povežeta v premagovanju žalosti in iskanju novega življenja. *(Kje v filmu to prepoznamo; ali si mladi dovolijo jokati; lahko jokajo doma, kaj na to rečejo starši, prijatelji.)*

Mama ostaja v Sashinem srcu, z njo se srečuje, najbolj blizu sta si, ko jo obišče ob grobu. *(Pogovor o pomenu pokopališč, grobov, o veri, predstavah o umrlih, o duhovih.)*

Spomini, slike, predmeti naših pomembnih ljudi so poti, ki pomagajo, da ohranjamo povezanost. Sashin kamen, ki ji ga je dala mama, je z njo, kadar jo čakajo preizkušnje, nastopi. *(Pogovor o talismanih, načinih premagovanja treme.)*

Pogovor o tem, kako vidijo Sasho kot učenko. Kako razumejo, da ji je tako težka čustvena obremenitev onemogočala redno delo za šolo.

Pogovor o humorju, smehu. Kaj prinaša zadovoljstvo, veselje, kaj jih spravi v dobro voljo. O komedijah, o gledališču in predstavah, o stand-upu. O nastopanju. Kako se naučiš dobro nastopati.

Izhodišča za pogovor o drugih temah v filmu

Liki v filmu in odnosi

Sasha Kakšna se vam zdi Sasha? Kako bi opisali njen značaj? Poskusite napisati čim več besed, ki jo opisujejo (npr. pogumna, duhovita, drzna, ima rada pse, ne mara telovadbe ...), potem pa za vsako najti prizor, dejanje, dogodek v filmu, iz katerega izhaja ta lastnost.

Kakšen je Sashin odnos z očetom? Kaj kaže na to, da se dobro razumeta, se imata rada, se podpirata? Kdaj pa med njima prihaja do nerazumevanja in konfliktov? Zakaj?

Kako Sasha izraža svojo žalost? Ali to, da ne joka, pomeni, da ni žalostna? Zakaj menite, da prvič zares močno joka šele po stand-up nastopu?

Oče želi, da Sasha obiskuje psihologinjo. Se vam zdi, da Sasha to sprejema ali zavrača? Kako to kaže? Zakaj na pomoč psihologa še vedno gledamo drugače kot na obisk zdravnika? V čem je razlika, če potrebujemo pomoč pri naših čustvih, počutju, mislih – ali pa pri prehladu, zlomu, poškodbi?

Kakšna je vloga pesmi *Country Road* (pri nas poznamo predelavo pod naslovom *Siva pot*) v filmu? V katerih prizorih ste jo slišali in zakaj prav tam?

Marta Kako bi opisali Marto? S čim vse nam film pokaže, kakšna oseba je? Spomnite se kakega prizora, ki razkriva njen značaj.

V filmu izvemo, da sta Marta in Sasha prijateljici že zelo dolgo časa. Pa vendar tudi med njima pride do kratkega stika; Sasha ji v nekem trenutku očita, da je dolgočasna in da ne razume njenih šal. Ko se Sasha začne več družiti z Johnom, se zdi, da je prijateljstvo z Marto prerasla. Ampak na koncu filma se spet povežeta. Ste tudi vi že opazili, da se prijateljstva spreminjajo s časom? Spreminjajo se naša in prijateljeva zanimanja, navade, želje; spreminjamo se sami, vsi imamo boljša in slabša obdobja, spreminja se, kaj pričakujemo od prijatelja in kaj mu lahko dajemo, kaj nas družijo in kaj razdvaja. Nekatera prijateljstva premagajo vse čeri in rastejo, nekatera razvodenijo, a lepi občutki ostanejo; nekatera nas lahko tudi razočarajo ... Opišite, kako se je razvijal odnos med Sasho in Marto, kaj vse ste opazili?

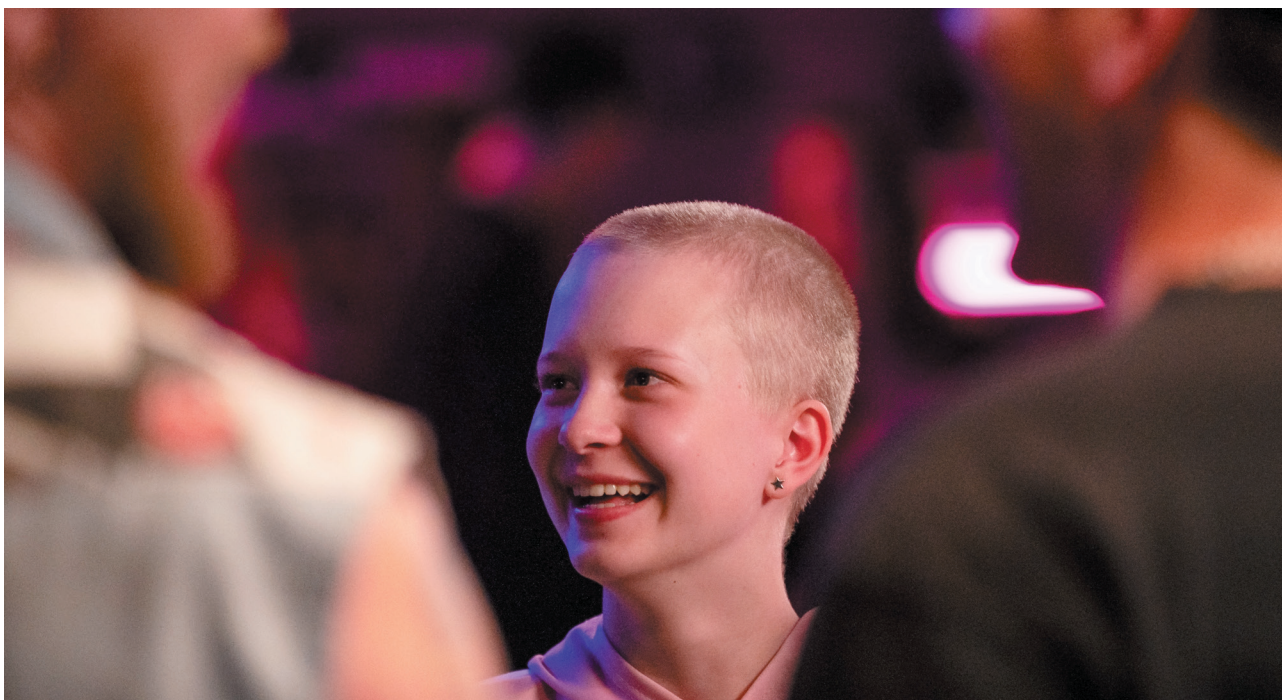
Tyra Kakšen se vam je zdel odnos med Sasho in njeno sošolko Tyro? Kako se odzove Tyra s svojim krogom deklet, ko Sasha pride v šolo ostrižena na kratko? Posmehujejo se ji in ena od njih reče, da je videti kot morilec iz filma. Se spomnite še kakšnega prizora, ko se norčujejo iz nje? Do resnega konflikta pa pride, ko Tyra in njena prijateljica srečata Sasho, ki se pogovarja z zajci v parku. Takrat Tyra Sashi zabrusi, da ve, da obiskuje psihologa, da pa ni vedela, da je tako nora, da govori z zajci. Sasha je videti prizadeta. Ko pa jo Tyra še posvari, naj pazi, da ne bo postala nora kot njena mama, Sasha izgubi nadzor nad sabo, odzove se burno, steče za njo, jo porine na tla, ji stiska čeljust in ji raztrga jakno. Kako ste doživeli ta prizor? Poskusite se vživeti v Sasho, pa tudi v Tyro.

V razredu se razdelite v dve skupini. V eni so učenci, ki se poskušajo vživeti v Sashine občutke, v drugi skupini se poskušajo vživeti v Tyro. V obeh skupinah razmislite o spodnjih nalogah, se pogovorite, nato pa pred sošolci predstavite argumente. Naloge:

- kaj storiti z raztrgano jakno (katera naj jo zašije, popravi, kupi novo ...);
- opravičilo (katera se mora opravičiti kateri in zakaj);
- naslednji dan v razredu (predlogi za boljše sobivanje obeh v razredu; ni treba, da sta prijateljici, samo da konflikti med njima niso več razdiralni za eno ali za drugo).

Edino pravilo pri vseh treh nalogah je, da skupini lahko govorita le o občutkih in dejanjih svojega lika, ne pa o drugem liku.

V tretji skupini so mediatorji – njihova naloga je, da poskušajo razumeti občutja in argumente obeh deklet (skupin). Na koncu povzamejo, kaj so opazili v dialogu med gornjima skupinama, lahko pa tudi sami predlagajo možne rešitve za Sasho oziroma Tyro.

Komedija in stand-up

Sasha pravi, da obstajata dve vrsti ljudi: tisti, ki so po naravi zabavni, in tisti, ki se morajo tega naučiti.

Katere vse lastnosti mora imeti dober komedijant/komedijantka poleg smisla za humor? Ali veste, da se mnogi komiki, ki so bili uspešni v gledališču ali na filmu (če omenimo le nekaj klasikov komedije, so med njimi zagotovo Charlie Chaplin, Peter Sellers in John Cleese), v vsakdanjem življenju ne bi opisali kot šaljivci, niti jih tako ne bi opisali drugi? Poiščite intervju s kakim sodobnim komikom, ki vam je všeč. Ali govori le zabavne reči ali pa spregovori tudi o resnih temah, življenju? Kaj menite vi? Je lahko nekdo smešen, ne da bi zares znal občutiti tudi temnejše plati življenja?

Boštjan Gorenc
Pižama:
Kako postati
komik?

Poznate Boštjana Gorenca Pižamo? Je slovenski pisatelj, igravec, prevajalec, pa tudi raper in avtor različnih podcastov, predvsem pa eden najbolj duhovitih in pronicljivih slovenskih komikov, ki ustvarjajo tudi za mlade. Prosili smo ga, da si pogleda film **Kraljica smeha** in za učence pripravi svoj seznam priporočil za to, kako postati komik, komičarka. Oglejte si njegov prispevek:

Še več vsebin za filmska raziskovanja najdete na spletni strani [Kinoigrišče](#).

Primerjava filma in
knjige

Film **Kraljica smeha** je posnet po istoimenski knjigi Jenny Jägerfeld, ki je v slovenskem prevodu izšla tudi v Sloveniji pri Založbi Zala.

Film ni nikoli povsem enak knjigi. Včasih smo zato razočarani, ker je film izpustil nekaj, kar se nam je zdelo pomembno, ali pa ker so bile podobe, ki smo si jih zamislili ob branju, drugačne od teh na platnu, ekranu. Včasih je tudi obratno: film nas navduši, knjiga pa nas ne pritegne. Spomnite se filmov po knjigah, ki jih poznate, in knjig, ki so bile najprej film. Kaj vam je bilo ljubše v posameznem primeru? Ali kaj vpliva na to, kaj ste brali/gledali prej? So odgovori vaših sošolcev drugačni od vaših? Ali na to vpliva tudi, kaj vam je sicer bliže, knjige ali filmi ali oboje?

Čeprav si film in knjiga marsikaj delita, npr. zgodbo (če ostanemo le pri filmih in knjigah, ki imajo zgodbo, so pripovedni), like, temo, žanr, uporabo dialogov, vsaj občasno tudi nekaterih drugih pripovednih sredstev (pripovedovalec, skok v času, elipse, metafore, simboli ...), sta to vendarle različna načina pripovedovanja. Filmski teoretiki običajno poudarjajo, da je bistvo filma prikazovanje, literature pa pripovedovanje. Tam, kjer knjiga uporablja besede, film stvar pokaže. Tole je na primer odlomek iz knjige:

»Oči me pogleda. Oči se mu lesketajo. Ošinem Ossieja, ki se histerično smehlja in težo telesa prenaša z ene na drugo nogo, naprej in nazaj. Kot droben ples. Težko stoji pri miru. Babica sedi na robu moje postelje. Težka in nepremična, a z nasmehom na ustnicah.«

Kako bi bil videti ta odlomek v filmu? Kar govorijo besede, bi v filmu pripovedovala govornica obraza, telesa, način, kako med liki prehaja kamera, kako od blizu ali od daleč so posneti, svetloba, ki jih osvetljuje, zvok, ki ga komaj zaznamo, a bi prispeval k vzdušju prizora. Se vam zdi film v tem primeru močnejši od besed? V le hipnem trenutku lahko pokaže nekaj, za kar smo potrebovali kar precej besed.

Poigrajte se še s kakim odlomkom iz knjige, poskusite ga spremeniti v scenarij.

Film pa se lahko znajde tudi v težavah, ki jih knjiga nima. Pogosto omenjena šibkost filma naj bi bila, da težko prenese v podobe notranji monolog – torej tisto, kar se našim junakom pleče po mislih, kar razmišljajo, čutijo, si domišljajo. Poskusite si zamisliti, kako bi bilo, če bi tole Sashino razmišljanje iz knjige posneli:

»Na trenutke pozabim, da je mrtva. Kot recimo zdaj. Za nekaj sekund, kot sem jih potrebovala, da sem napisala: 'Kadar je mami ...! Seveda je dobro, da ne mislim ves čas nanjo. Toda kadar se spomnim, se v prsih odpre mrak. Mrak, ki je kot luknja brez dna in se neskončno širi na vse strani. Zdi se, kot da delci mojega srca padajo vanjo. Padejo noter in izginejo. Ne vem, ali jih bom še kdaj lahko dobila nazaj. Če bo srce sploh še kdaj celo.«

Seveda je mogoče posneti prsi, ki se razklenejo, in črno luknjo, ki se širi, tudi v filmu. Ampak verjetno bi tak prizor dobro deloval v znanstvenofantastičnem filmu, ne pa ravno kot prispodoba čustev žalujoče deklice. Kaj se zdi vam? Režiserka je torej morala najti drugačne načine, da je pokazala, kako naša junakinja včasih žaluje, pogreša mamo, jo boli srce. Se spomnite kakega prizora, kjer ste to začutili? Kako ga je režiserka posnela?

Tisti, ki ste prebrali knjigo in si ogledali film, lahko primerjate še druge podobnosti in razlike v obeh delih. Nekaj namigov:

- V knjigi si Sasha izbere 7 stvari za preživetje, v filmu so le 4. Zakaj menite, da je režiserka skrajšala seznam nalog? Poglejte, katere 3 stvari je izpustila, in skušajte ugibati, zakaj prav te. Jih je težje prikazati na filmu? So manj pomembne za oblikovanje filmskega lika kot druge 4? So manj pomembne za zgodbo?
- Nekateri dogodki, ki so se zgodili v knjigi, v filmu manjkajo (npr. Sashina pot v popravljalnico oblek) ali pa imajo precej manjšo težo kot v knjigi. Drugič pa je ravno nasprotno: lik Johna in tema prijateljstva imata v filmu kar precejšnjo težo v primerjavi s knjigo. Vsak ustvarjalec isto zgodbo doživlja po svoje in poudarja stvari, ki so pomembne njemu. Kateri deli filma ali knjige so se zdeli pomembni vam? Kaj bi bolj poudarili? Kaj pa izpustili?
- Nekaj likov je, ki so v filmu malce drugačni kot v knjigi. Pomislite na strica Ossieja – kar precej drugače je zasnovan. Tudi Marta je v filmu Sashina prijateljica od nekdaj, v knjigi pa sta se spoprijateljili pred kratkim. Kaj pa Martin bratec in John? Razloge za nekatere spremembe hitro opazite; Ossie na primer v filmu dela v stand-up baru, kar precej poenostavi možnost Sashinega nastopa, pa tudi bolj dinamično deluje. Za mnoge spremembe ne vemo razloga in ta tudi ni pomemben: kot gledalci ali bralci moramo preprosto zaupati avtoricami, pisateljici ali režiserki, in se jima prepustiti, da za nas ustvarita prepričljiv svet, v katerem čutimo in živimo z liki in dogodki.

Po kateri knjigi bi vi naredili film? Kaj v tej knjigi je takega, za kar bi na vsak način radi, da ostane tudi v filmu? Bi kaj tudi spremenili, bolj poudarili ali izpustili? Z učenci filmske vzgoje se lahko odločite, da izpišejo like, vzdušje in npr. tri ključne dogodke iz svoje najljubše knjige, potem pa skupaj razmišljate, kako bi to prenesli v film.

Naredite razredni priporočilni seznam knjig in filmov, ki so posneti po knjigah. Obesite ga na steno učilnice. Če ga opremite še z ocenami in priporočili tistih, ki so film/knjigo gledali/prebrali, vam je tak seznam lahko v navdih in spodbudo za vse šolsko leto. Dela, ki jih na seznam morebiti doda profesor/profesorica, so sprejeta samo, če jih spremlja tudi zapis z res osebnim priporočilom, da se bodo razlikovala od vsakdanjih nalog šolskega branja. Za začetek si lahko pomagata tudi s seznamom filmov, posnetih po knjigah, ki so na ogled v Kinodvoru: [Od knjige k filmu](#).

Dodatne dejavnosti

Prisluhnite pogovoru z igralko Sigrid Johnson, ki v filmu nastopa v glavni vlogi Sashe, na premieri filma v Kinodvoru: [povezava](#).

Na Kinoigrišču si oglejte posnetek [Boštjan Gorenc Pižama: Kako postati komik?](#)

Ogled filma lahko združite z gledališko-igralsko delavnico: [Na odru smeha](#).

Več o Kinodvorovih programih za mlada občinstva:

[Kinodvorov šolski program](#)

[Kinotrip, program mladi za mlade](#)

[Kinobalon, program za otroke in mlade](#)

[Kinoigrišče](#)